

Vývoj evidovanej kriminality v Slovenskej republike za obdobie rokov 1993 – 2009

Anotácia: Autorka v článku stručne charakterizuje vývoj celkovej evidovanej kriminality a jej jednotlivých druhov za sledované obdobie rokov 1993 až 2009. Pozornosť venuje aj indexu kriminality prepočítanému na 100 000 obyvateľov Slovenskej republiky, t. j. ukazovateľu úrovne kriminality vybraných druhov kriminality. V závere článku porovnáva zmenu štruktúry celkovej kriminality v roku 1993 a v roku 2009.

Kľúčové slová: násilná kriminalita, mravnostná kriminalita, majetková kriminalita, zostávajúca kriminalita, ostatná kriminalita, ekonomická kriminalita, index kriminality.

Žiadna spoločnosť nie je zbavená trestnej činnosti, preto hlavným cieľom „trestnej politiky“ nemôže byť len eliminácia trestnej činnosti, ale skôr snaha ju udržať na najnižšej hranici. Ak chce spoločnosť zvoliť najefektívnejšie preventívne opatrenia, ktorými by kriminalitu udržala na najnižšej možnej hranici, musí predovšetkým vedieť, čomu má predchádzať, a teda musí poznať skutočný vývoj, úroveň, dynamiku a v neposlednom rade aj štruktúru kriminality vo svojej krajine.

Hlavným zdrojom informácií o zmenách a vývoji trestnej činnosti v Slovenskej republike zostávajú štatistické údaje o trestných činoch zaznamenané políciou. Oficiálne štatistiky Policajného zboru SR¹ vypovedajú len o evidovanej kriminalite, nezahŕňajú však kriminalitu reálnu, ktorá je podľa názoru odborníkov podstatne vyššia predovšetkým pri trestných činoch, pre ktoré je charakteristická vysoká latencia (sú to napríklad mravnostné trestné činy, ekonomické trestné činy, majetkové trestné činy a pod). Stav kriminality je veľmi citlivý aj na permanentné úpravy zákonov a iných právnych noriem, ktoré sa pri evidencii stavu kriminality nezohľadňujú (či už zámerne, alebo pre ich nedocenenie).²

Kriminálne štatistiky nám poskytujú informácie týkajúce sa rozsahu kriminality a jej vývoja. Tieto informácie patria medzi dôležité indikátory stavu spoločenskej situácie. Parametre kriminality nie sú sledované len odborníkmi či príslušníkmi Policajného zboru, ale aj širokou verejnosťou. Práve z tohto dôvodu je potrebné pristupovať k ich hodnoteniam veľmi opatrne.

Celková kriminalita evidovaná v rámci Informačného systému PZ evidenčno-štatistického systému kriminality (EŠSK PZ) zahŕňa všetky trestné činy spáchané jednotlivcami a skupinami osôb podľa príslušných ustanovení zákona č. 140/1961 Zb. a zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona. V rámci štandardných výstupov EŠSK PZ KSM*100, na základe takticko-štatistickej klasifikácie, celková kriminalita (CK) pozostáva

¹ *Poznámka:* Vestník MV SR OV. Ročník: 2005, čiastka 108. Nariadenie ministra vnútra SR o používaní informačných systémov Policajného zboru evidenčno-štatistického systému kriminality a systému súčasne stíhaných osôb. Informačný systém Policajného zboru evidenčno-štatistický systém kriminality. Jeho výstupy sú spracované zo štatistik Policajného zboru. Zdroj: ÚCEP Banská Bystrica.

² *Poznámka:* Z kriminologického hľadiska zdanlivo irelevantné zvýšenie minimálnej mzdy spôsobí preliv väčšieho alebo menšieho počtu majetkových trestných činov do priestupkového konania, ktoré nie je vykazované ako trestná činnosť, a tým došlo k poklesu stavu kriminality bez toho, že by sa z pohľadu poškodených stav podstatne zmenil. Taký „vývoj“ kriminality je teda skôr fiktívny, neobjektívny, neprináša úľavu občanom a ani nevylepšuje reálnu kriminálnu scénu.

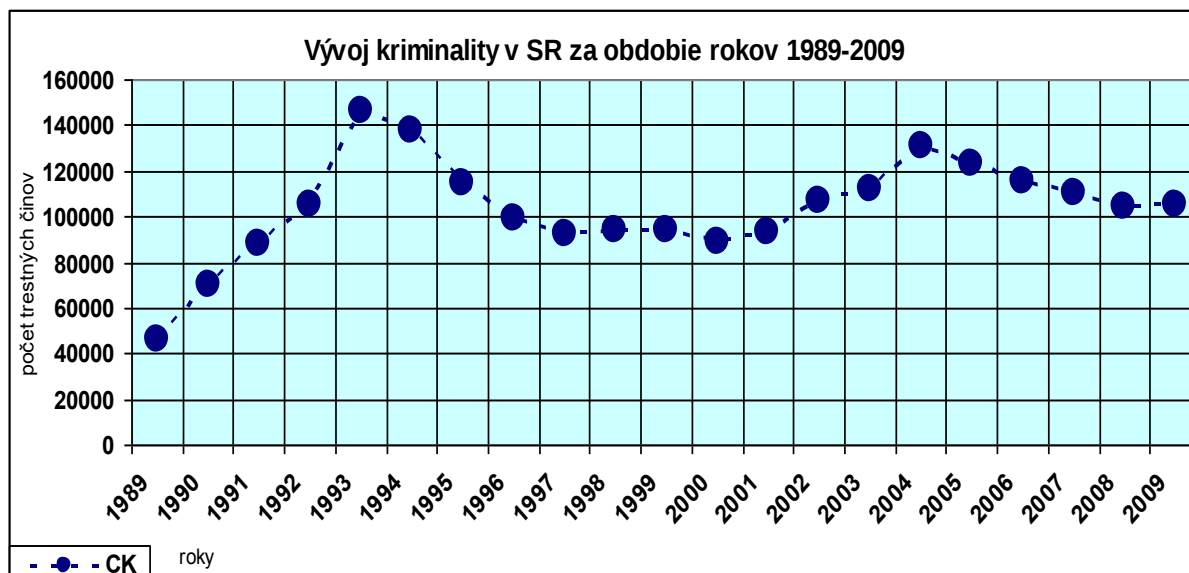
z nasledovných šiestich základných druhov kriminality: násilnej kriminality (NK), mravnostnej kriminality (MrK), majetkovej kriminality (MK), ostatnej kriminality (OsK), zostávajúcej kriminality (ZK) a ekonomickej kriminality (EK).³

Základným štatistickým obdobím pre potreby spracovania dát je jeden kalendárny rok. Sledovaným obdobím je pri CK z dôvodu ilustratívnejšieho naznačenia vývoja kriminality 21 rokov, t. j. od roku 1989 do roku 2009, a pri jednotlivých druhoch kriminality je to obdobie rokov 1993 až 2009, t. j. obdobie od vzniku samostatnej nezávislej Slovenskej republiky⁴ až po súčasnosť.

Po roku 1989 sme v Slovenskej republike (SR) zaznamenali výrazný nárast kriminality, keď došlo k zvýšeniu pri všetkých jej druhoch, pričom celkový počet trestných činov sa zvyšoval zo 46 389 na 146 125 trestných činov evidovaných v roku 1993, čo predstavovalo nárast o takmer 100 000 skutkov. V uvedenom roku dosiahol počet evidovaných trestných činov maximálnu hodnotu za celé tzv. „porevolučné obdobie“. V nasledujúcich rokoch došlo k poklesu celkového počtu evidovaných trestných činov, pričom v období rokov 1996 – 2001 sa pohyboval tesne pod hranicou 100 000 trestných činov. V roku 2004 celkový počet evidovaných trestných činov dosiahol hodnotu 131 244 trestných činov. Po uvedenom roku počet trestných činov do roku 2009 klesal na 104 905. Na základe porovnania počtu trestných činov evidovaných v roku 1989 a v roku 2009 môžeme skonštatovať, že došlo k ich zvýšeniu o 58 516 skutkov, čo predstavovalo nárast o viac ako 56 %.

Nasledujúci graf zachytáva vývoj celkovej evidovanej kriminality v SR počas sledovaného obdobia, t. j. kvantitatívne údaje o celkovom počte evidovaných spáchaných skutkov za jednotlivé roky.

Graf 1 Vývoj evidovanej celkovej kriminality (CK) v SR za obdobie rokov 1989 až 2009

(Zdroj: Vlastné výpočty z informácií ÚCEP Banská Bystrica)

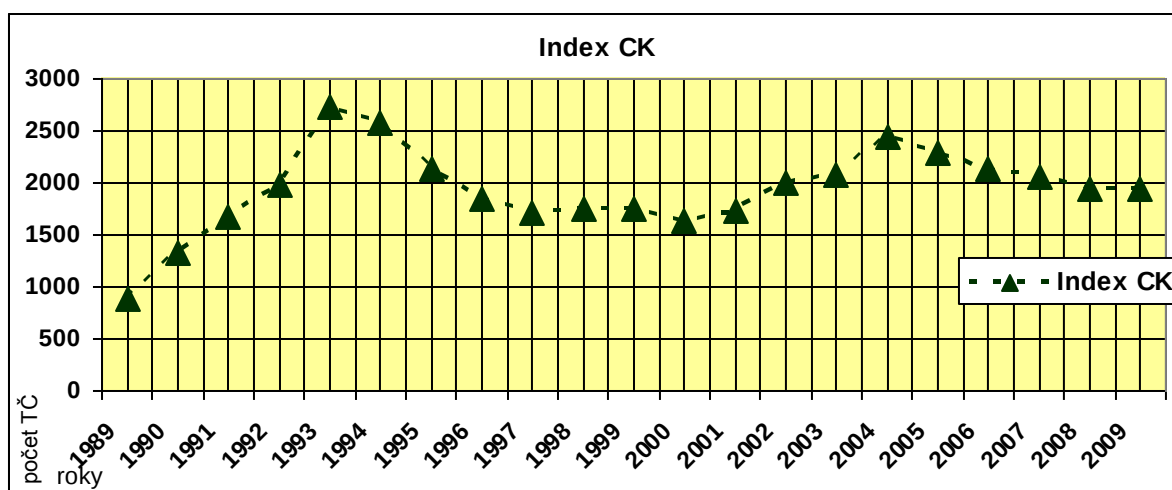
³ Poznámka: Ide o takticko-štatistické rozdelenie kriminality na jednotlivé časti v zmysle štruktúry EŠSK PZ.

⁴ Poznámka: Vyhlásenie Národnej rady Slovenskej republiky k vzniku nezávislej Slovenskej republiky. Schválené Národnou radou Slovenskej republiky uznesením z 1. januára 1993 číslo 117.

Kriminológia však pre popis kriminality má spoľahlivejší prostriedok na zistenie úrovne (intenzity) kriminality. Jej ukazovateľom je **index kriminality**⁵, ktorý nám umožňuje objektívnejšie kvantifikovať kriminálnu scénu v Slovenskej republike a porovnávať ju s kriminálnou scénou v iných štátoch. S prihliadnutím na skutočnosť, že páchanie kriminality je ovplyvnené viacerými faktormi, ktoré súvisia so zmenami v spoločnosti či zmenami v populačnom vývoji obyvateľstva v Slovenskej republike za posledných dvadsaťjeden rokov, môžeme hovoriť o indexe kriminality ako o informácii, ktorá má zreteľnú výpovednú hodnotu týkajúcu sa vysvetlenia priebehu vývoja kriminality. Vývoj indexu CK na 100 000 obyvateľov za sledované obdobie je z dôvodu lepšej prehľadnosti spracovaný v grafe 2.

V roku, v ktorom celková trestná činnosť dosahovala maximálne hodnoty, t. j. v roku 1993, predstavoval index CK hodnotu 2 738. V uvedenom roku pripadlo na 100 000 obyvateľov SR 2 738 evidovaných trestných činov. Pri porovnaní posledných desiatich rokov zaznamenávame druhú kulmináciu celkového počtu evidovaných trestných činov v roku 2004, keď sa index CK približoval k hodnote 2 500, presnejšie 2 437 trestných činov pripadajúcich na 100 000 obyvateľov SR. Ako klesal do roku 2009 celkový počet evidovaných trestných činov, klesal aj index CK na 1 935, t. j. na 100 000 obyvateľov SR pripadalo 1 935 trestných činov.

Graf 2 Index evidovanej celkovej kriminality na 100 000 obyvateľov v SR za obdobie rokov 1989 – 2009

(Zdroj: Vlastné výpočty z informácií ŠÚ SR a ÚCEP Banská Bystrica)

Indikátorom spokojnosti a následnej dôvery občanov v PZ je aj miera úspešnosti pri objasňovaní spáchaných skutkov páchateľmi, prípadne jednotlivými skupinami páchateľov. V tomto zmysle sa miera úspešnosti pri objasňovaní spáchaných skutkov počas sledovaného obdobia s výnimkou rokov 1999 až 2002 pohybovala v intenciách 40 % až 50 %, t. j. orgány činné v trestnom konaní (OČTK) objasnili každý druhý evidovaný trestný čin. V roku 2004 sa však miera úspešnosti pri objasňovaní trestných činov posunula bližšie k hranici 40 %. Prelomovým rokom sa javí práve uvedený rok (je to rok vstupu SR do EÚ), keď bola miera úspešnosti najnižšia a dosahovala úroveň 39,3 %, t. j. OČTK objasnili viac ako 1/3 z celkového počtu evidovaných trestných činov.

⁵ *Poznámka:* Index kriminality je pomer absolútneho počtu trestných činov k celkovému počtu obyvateľov (prípadne k uvažovanej časti populácie). Udáva počet trestných činov na 100 000 obyvateľov.

Všetky tradičné druhy kriminality, ako napríklad mravnostná, násilná, majetková, hospodárska, postupne nadobudli aj organizovanú formu, čím sa zvýšil stupeň ich spoločenskej nebezpečnosti. Znakom, ktorý charakterizuje kriminalitu najhodnovernejšie, je jej štruktúra. Práve ona zaznamenala v posledných desaťročiach zmeny, ktoré verejnosť hodnotí ako znepokojivé a ktoré občania vnímajú ako ohrozujúce ich život, zdravie, majetok, osobnú slobodu a ďalšie materiálne a duchovné hodnoty.

Podrobnejšej analýze sme podrobili v rámci jednotlivých druhov kriminality predovšetkým evidované trestné činy označované za spoločenský najzávažnejšie (násilnej povahy) a tie trestné činy, ktoré najviac narúšajú integritu obete, t. j. trestné činy páchané v rámci mravnostnej kriminality, a ako tretie v poradí sme podrobili skúmaniu skutky, ktoré sú najpočetnejšie sa vyskytujúce (majetkové trestné činy). V článku je pozornosť venovaná aj ostatnej kriminalite, zostávajúcej kriminalite a ekonomickej kriminalite.⁶

Vývoj evidovanej násilnej kriminality v Slovenskej republike za obdobie rokov 1993 – 2009

Násilná kriminalita patrí medzi najzávažnejšie druhy trestnej činnosti a v rámci celkovej evidovanej kriminality jej patrí významné miesto. Nárast akceptácie násillia v spoločnosti podporil aj páchanie násilnej trestnej činnosti. Zaznamenávame faktory, ako sú zvyšujúca sa brutalita a bezohľadnosť páchatel'ov, ktoré sa negatívne prejavujú v pocitoch bezpečia u všetkých občanov. Násilná kriminalita je pre každú spoločnosť a jej občanov závažný problém. Problematike násilnej kriminality by mala byť venovaná zvýšená pozornosť nielen zo strany odborníkov, zaoberajúcich sa touto problematikou, ale aj zo strany širokej verejnosti, a to najmä z pohľadu jej eliminácie a prevencie.⁷

Vývoj násilnej kriminality v našej spoločnosti bol dlhodobo označovaný za nepriaznivý. Toto konštatovanie dokazuje aj stav násilnej kriminality, ktorý mal v prvých desiatich sledovaných rokoch výrazne stúpajúcu tendenciu. Počet evidovaných násilných trestných činov sa zvýšil z 9 722, (v roku 1993) na 15 020 (v roku 2002), t. j. v roku, v ktorom násilná kriminalita kulminovala⁸. Nárast tejto trestnej činnosti potvrdzuje aj fakt, že za uvedené obdobie násilná kriminalita vzrástla viac ako o 54 %. Po uvedenom roku došlo opätovne k poklesu počtu násilných trestných činov na 8 337 evidovaných v roku 2009.

Pre komplexnejšie posúdenie vývoja násilnej kriminality využijeme aj ukazovateľ úrovne kriminality, ktorý zohľadňuje aj demografický vývoj spoločnosti, čím získava na objektivite.

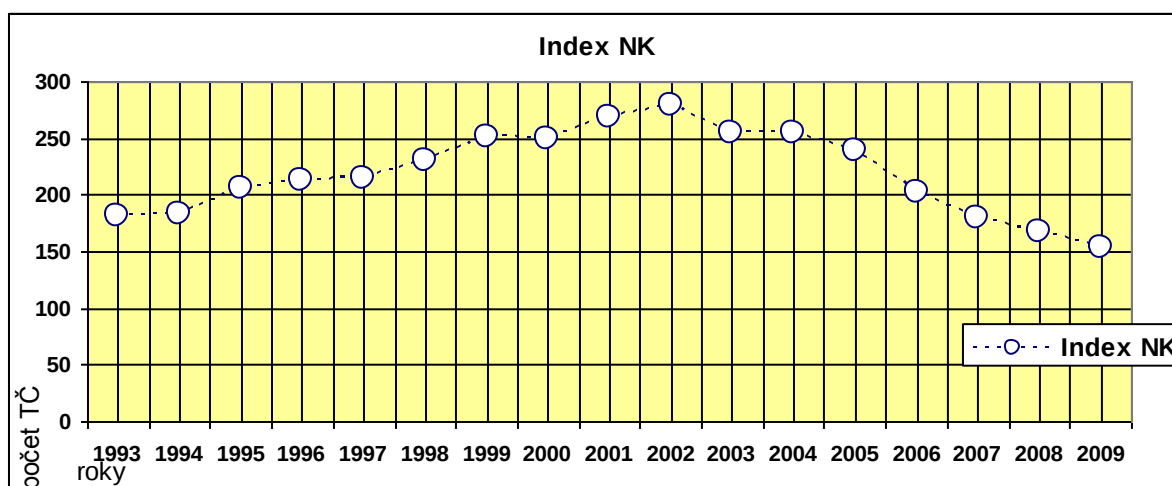
Index NK sa počas sledovaného obdobia pohyboval v rozmedzí od 182 v roku 1993 do 279 v roku 2002, t. j. 182 až 279 násilných trestných činov pripadajúcich na 100 000 obyvateľov v SR. Takúto vysokú hodnotu dosiahol index NK v roku, v ktorom násilná kriminalita kulminovala. Počnúc uvedeným rokom zaznamenávame v nasledujúcich rokoch pokles hodnoty jej indexu. V poslednom roku sledovaného obdobia index násilnej kriminality dosiahol hodnotu 154, čo predstavovalo 154 násilných trestných činov pripadajúcich na 100 000 obyvateľov SR, a teda pokles indexu v porovnaní s rokom 2002 o 125. Graf 3.

⁶ Poznámka: Ide o takticko-štatistické rozdelenie kriminality z pohľadu EŠSK, ktoré však nie jej totožné s kriminologickým členením kriminality.

⁷ KOLEKTÍV AUTOROV. 2005. Kriminológia - osobitná časť. I diel. s. 61.

⁸ Poznámka: Informácia získaná spracovaním Výstupov Informačného systému Policajného zboru evidenčno-štatistického systému kriminality za roky 1993 – 2009.

Graf 3 Index evidovanej násilnej kriminality na 100 000 obyvateľov v SR za obdobie rokov 1993-2009

(Zdroj: Vlastné výpočty z informácií ŠÚ SR a ÚCEP Banská Bystrica)

Počet trestných činov násilnej povahy⁹ evidovaných v roku 2004 klesá z 13 755 trestných činov na 8 337 skutkov evidovaných v roku 2009, čo predstavuje pokles o viac ako 35 %. Podiel násilnej kriminality na CK klesá zo 14 % v roku 2002 na 8 % v roku 2009, t. j. každý 12. evidovaný trestný čin patrí do skupiny násilných trestných činov.

Vývoj evidovanej mravnostnej kriminality v Slovenskej republike za obdobie rokov 1993 – 2009

Mravnostná kriminalita (MrK) má za celé sledované obdobie najnižší podiel na celkovej evidovanej kriminalite. Viac ako množstvom je však tento druh kriminality nebezpečný tým, že zasahuje do ľudskej dôstojnosti, cti a osobných práv jednotlivca, osobitne žien a detí. V jej rámci najčastejšie sa vyskytujú trestnými činmi sú:

A) TČ, ktorých konanie napĺňa pojmové znaky tzv. sexuálnej kriminality. Jeho podstatou je ukávanie sexuálneho pudu formami, ktoré spoločnosť netoleruje (kriminalizované je prekročenie okruhu dovolených sexuálnych partnerov alebo sexuálne správanie sa); znásilnenie, sexuálne násilie, sexuálne (pohlavné)¹⁰ zneužívanie, súlož medzi príbuznými, ohrozovanie mravnosti, detská pornografia – výroba, šírenie, prechovávanie ,

B) TČ spojené s dnes dekriminalizovanou prostitúciou, ktorá samotná nie je považovaná za trestný čin; kupliarstvo, obchodovanie s ľuďmi, ublíženie na zdraví pohlavnou chorobou úmyselne alebo z nedbanlivosti.¹¹

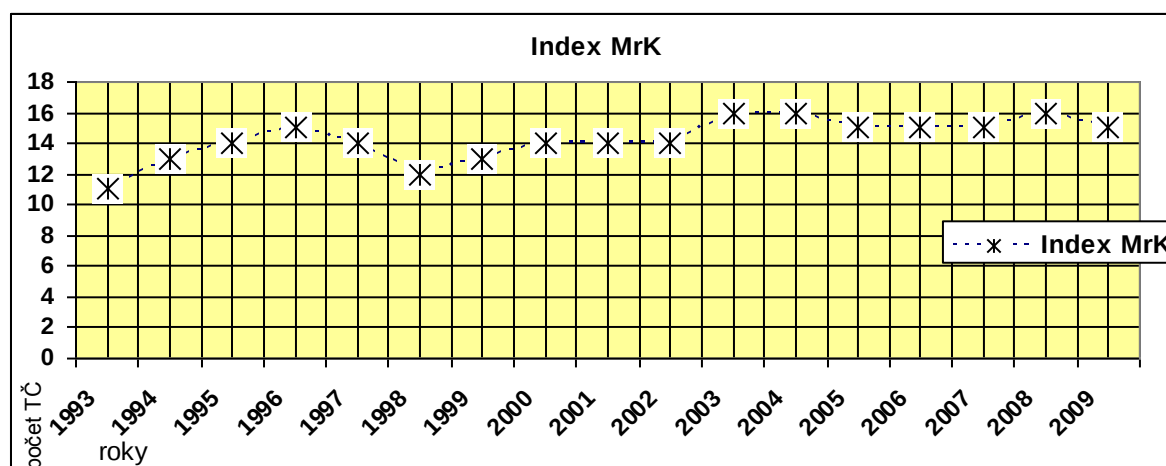
Index MrK v SR za sledované obdobie rokov 1993 až 2009 dosahoval hodnotu od 11 do 16, čo predstavuje 11 až 16 evidovaných mravnostných trestných činov pripadajúcich na 100 000 obyvateľov SR. Najnižšiu zo spomínaných hodnôt dosahoval v roku 1993 a najvyššiu v rokoch 2003, 2004 a 2007. V poslednom roku sledovaného obdobia index MrK v SR dosiahol hodnotu 15, t. j. v roku 2009 pripadalo na 100 000 obyvateľov 15 evidovaných mravnostných trestných činov. Podrobnejšie graf 4.

⁹ Poznámka: VEŠSK sú v rámci NK evidované napr. vraždy, lúpeže, násilie na verejnom činiteľovi, úmyselné ublíženie na zdraví, trestný čin s rasovým motívom.

¹⁰ Poznámka: VEŠSK sú trestné činy sexuálne zneužívanie evidované pod starším pomenovaním – pohlavné zneužívanie.

¹¹ KOLEKTÍV AUTOROV. 2001. Kriminológia - osobitná časť. II diel. s. 253.

Graf 4 Index evidovanej mravnostnej kriminality na 100 000 obyvateľov v SR za obdobie rokov 1993 – 2009

(Zdroj: Vlastné výpočty z informácií ŠÚ SR a ÚCEP Banská Bystrica)

Mravnostná kriminalita¹² patrí do kriminality s vysokou latenciou, a práve preto je index mravnostnej kriminality zo všetkých ukazovateľov (ako je napríklad stav a štruktúra) najmenej hodnoverný. Počas sledovaného obdobia zostala MrK na úrovni 700 až 900 skutkov, čo ročne predstavovalo podiel na evidovanej kriminalite približne 1 %. V poslednom roku sledovaného obdobia (v roku 2009) bolo evidovaných 791 skutkov.

Pri podrobnejšom skúmaní uvedeného druhu kriminality evidujeme pokles počtu trestných činov znásilnenia, pohlavného (sexuálneho) zneužívania, ako aj trestného činu obchodovania s ľuďmi. Kulmináciu prvých dvoch spomínaných trestných činov evidujeme v roku 2004, pričom vývoj trestného činu obchodovania s ľuďmi kulminoval v roku 2003, t. j. rok pred vstupom SR do EÚ, keď bolo evidovaných 28 skutkov. V roku 2004 to bolo 27 skutkov a v roku 2009 bolo evidovaných 9 skutkov obchodovania s ľuďmi, čo predstavovalo pokles o viac ako 50 %

Vývoj majetkovej kriminality evidovanej v Slovenskej republike za obdobie rokov 1993 – 2009

Rok 1993 je, ako už bolo skôr uvedené, rokom vzniku samostatnej Slovenskej republiky. Práve do roku 1993 dramaticky narástol počet majetkových trestných činov, konkrétne napríklad: krádeží vlámaním, krádeží ostatných a ostatných majetkových trestných činov. Po roku 1993 evidujeme pokles majetkovej kriminality, čo je najmä dôsledkom rekodifikácie TZ, keď sa tzv. „Veľkou novelou“ Trestného zákona č. 248/1994 Z. z. zmenil § 89 ods. 14, ktorým bola škoda nie nepatrná určená na dvojnásobok minimálnej mesačnej mzdy.¹³ Klesajúcu tendenciu majetkovej kriminality evidujeme, s výnimkou roku 2004, počas

¹² Poznámka: VEŠSK sú v rámci MrK evidované trestné činy – napr. znásilnenie, pohlavné zneužívanie (sexuálne zneužívanie), obchod so ženami.

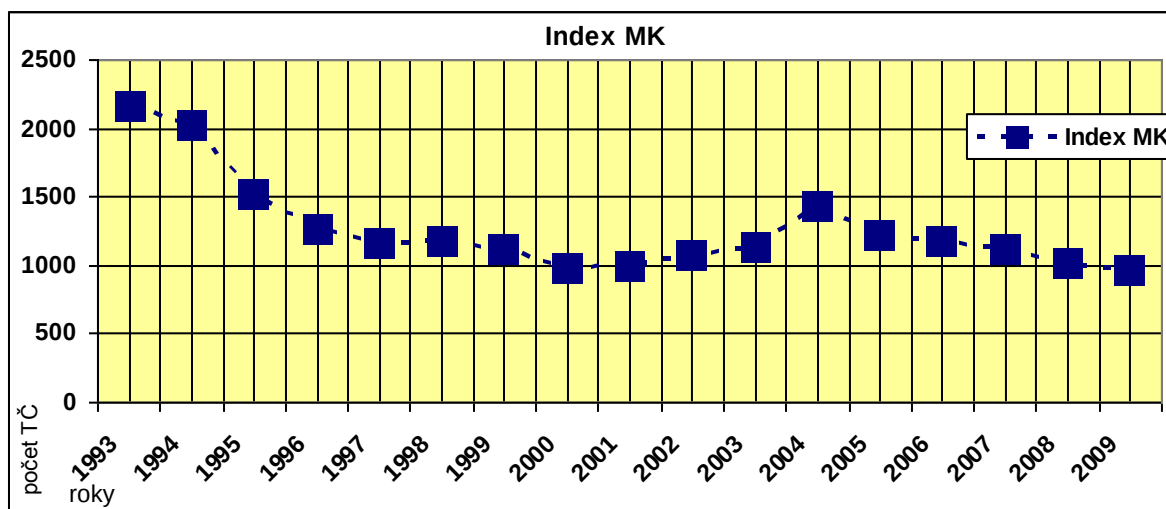
¹³ Poznámka: zákonom NR SR č. 90/1996 Z. z. o minimálnej mzde bola minimálna mzda stanovená na 2700,-Sk. Minimálna mzda prešla viacerými úpravami a dosiahla výšku 4400,- Sk v roku 2000, čo sa prejavilo v tom, že mnohé dovtedy majetkové trestné činy boli kvalifikované ako priestupky proti majetku, a teda neboli registrované ako majetkové trestné činy. Tieto zmeny sa odrazili nielen v počte majetkových trestných činov, ale aj v počte priestupkov proti majetku, ktorý mal stúpajúcu tendenciu. V roku 2000 dosiahol hodnotu 120 000 priestupkov proti majetku a v roku 2004 dosiahol hranicu 329 970 (z toho bolo objasnených 245 126 priestupkov). Novelou zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona bola upravená výška škody malej, škoda prevyšujúca sumu 8000,- Sk. V súčasnosti výška škody malej predstavuje 266 eur.

celého zostávajúceho sledovaného obdobia. Porovnaním rokov 1993 a 2009 sme zistili, že došlo aj k miernemu poklesu podielu majetkovej kriminality na celkovej kriminalite z takmer 80 % (78,7 %) na približne 50 % (49 %).

Vzhľadom na skutočnosť, že najhodnovernejším ukazovateľom kriminality je úroveň vyjadrená **indexom kriminality**, ktorý zohľadňuje jednak už spomínané zmeny vývoja majetkovej kriminality, ako aj zmeny demografického vývoja populácie Slovenskej republiky, uvádzame pre prehľadnejšie naznačenie vývoja majetkovej kriminality index tohto druhu trestných činov na 100 000 obyvateľov v SR.

V prvom roku sledovaného obdobia pripadlo na 100 000 obyvateľov SR 2 156 majetkových trestných činov. Hodnota indexu majetkovej kriminality až do roku 2000 klesala a dosiahla 980, t. j. 980 majetkových trestných činov pripadajúcich na 100 000 obyvateľov SR, čo predstavoval evidentný pokles o viac ako 1 000 trestných činov na 100 000 obyvateľov od začiatku sledovaného obdobia. Od roku 2000 evidujeme mierny nárast hodnoty indexu MK až na 1 432 (t. j. 1 432 majetkových trestných činov pripadajúcich na 100 000 obyvateľov SR) konkrétne v roku 2004. V poslednom roku sledovaného obdobia klesla hodnota indexu kriminality na 966, t. j. na 100 000 obyvateľov SR pripadalo 966 evidovaných majetkových trestných činov. Graf 5.

Graf 5 Index evidovanej majetkovej kriminality na 100 000 obyvateľov v SR za obdobie rokov 1993 – 2009

(Zdroj: Vlastné výpočty z informácií ŠÚ SR a ÚCEP Banská Bystrica)

Majetková kriminalita¹⁴ prvých osem rokov sledovaného obdobia klesá a ďalšie štyri roky, t. j. od roku 2000 až do roku 2004, ktorý sa javí ako limitný, stúpa. V tomto roku evidujeme druhý najväčší počet trestných činov majetkovej povahy v období rokov 1993 až 2009, a to 77 089 skutkov. Podiel majetkovej kriminality na celkovej evidovanej kriminalite v uvedenom roku dosiahol po druhýkrát maximálnu hodnotu, a to takmer 59 %, pričom ale miera objasnenia dosiahla najnižšiu úroveň, len 18,7 %. V ďalších rokoch počet majetkových trestných činov klesá na 52 399 skutkov (evidovaných v roku 2009) a súčasne klesá aj ich podiel na celkovom počte evidovaných trestných činov. Ten sa zastavuje na hranici 48 %.

¹⁴ Poznámka: VEŠSK sa v rámci MK evidujú tri skupiny trestných činov: krádeže vlámaním, krádeže ostatné a ostatné majetkové trestné činy.

Na základe podrobnejšej analýzy informácií z EŠSK PZ o evidovaných trestných činoch majetkovej kriminality môžeme skonštatovať, že každý druhý evidovaný trestný čin spáchaný v SR je majetkovej povahy a najčastejšie sa vyskytujúci je trestný čin krádež vlámaním.

Počet trestných činov evidovaných ako ostatná kriminalita (OsK)¹⁵ počas sledovaných rokov 1993 až 2009 prevažne stúpala (len jeden rok klesal). Jej počet do roku 1999 kolísal a nasledujúcich sedem rokov sa pravidelne zvyšoval, slabý pokles evidujeme len v roku 2006 a vzápätí nastáva opäť nárast počtu trestných činov ostatnej kriminality až na hodnotu 10 128 skutkov (evidovaných v roku 2009). Index OsK dosahoval počas sledovaného obdobia hodnoty v rozmedzí od 93 v roku 1993 až do 187 v roku 2008 a 2009. V predposlednom a poslednom roku sledovaného obdobia na 100 000 obyvateľov SR pripadalo 187 skutkov evidovaných v rámci ostatnej kriminality.

V rámci sledovaného druhu kriminality sa najčastejšie vyskytoval trestný čin výtržníctva. V roku 2004, t. j. v roku vstupu SR do EÚ, sa začal zvyšovať počet trestných činov súvisiacich s drogami z 1 282 skutkov na 2 456 skutkov evidovaných v roku 2009, čo predstavovalo nárast takmer 78 %. Trestné činy súvisiace s výrobou, držbou a distribúciou omamných a psychotropných látok a šírením toxikománie zostali na úrovni 500 trestných činov ročne a trestný čin nedovoleného ozbrojovania vykazoval mierny pokles.

S výnimkou jedného roka (2006) stúpala počas sledovaného obdobia počet trestných činov evidovaných v EŠSK PZ ako zostávajúca kriminalita (ZK)¹⁶. V roku 2009 sa počet trestných činov zostávajúcej kriminality zastavil na počte 13 683 skutkov. Index kriminality dosahoval počas sledovaného obdobia hodnoty od 148 do 285. V poslednom roku index ZK dosiahol hodnotu 251, t. j. na 100 000 obyvateľov SR pripadalo 251 spáchaných skutkov.

Z nášho podrobnejšieho skúmania vyplýva, že na neustále sa zvyšujúci nárast zostávajúcej kriminality môže mať výrazný vplyv predovšetkým nárast počtu dopravných nehôd¹⁷ a v neposlednom rade i nárast trestných činov ohrozovania pod vplyvom návykovej látky.

Ekonomická kriminalita¹⁸ prvých päť rokov sledovaného obdobia (od roku 1993 až do roku 1997) pozvoľna klesala, no nasledujúce roky až do konca sledovaného obdobia výrazne stúpala zo 4 716 skutkov evidovaných v roku 1997 na 19 518 skutkov, čo pri porovnaní prvého roku sledovaného obdobia s posledným predstavuje nárast o 10 654 skutkov, teda viac ako o 170 %.

Počas sledovaného obdobia rokov 1993 až 2009 sa index ekonomickej kriminality pohyboval v rozmedzí od 167 v roku 1993 až do 357 v roku 2005. V poslednom roku sledovaného obdobia index ekonomickej kriminality na 100 000 obyvateľov dosiahol hodnotu 314 skutkov.

Na základe zistených informácií môžeme skonštatovať, že najvýraznejšie došlo k nárastu trestných činov skrátenie dane a nezanedbateľný je aj nárast trestných činov podvod (nárast o viac ako 1 500 skutkov) a sprenevera (nárast o viac ako 500 skutkov).

¹⁵ *Poznámka:* VEŠSK sú v rámci OsK evidované trestné činy – výtržníctvo, požiare a výbuchy, výroba, držba a distribúcia omamných a psychotropných látok, šírenie toxikománie a nedovolené ozbrojovanie.

¹⁶ *Poznámka:* VEŠSK sú v rámci ZK evidované trestné činy – napr.: cestné dopravné nehody, ohrozovanie pod vplyvom návykovej látky, trestné činy vojenské a proti republike.

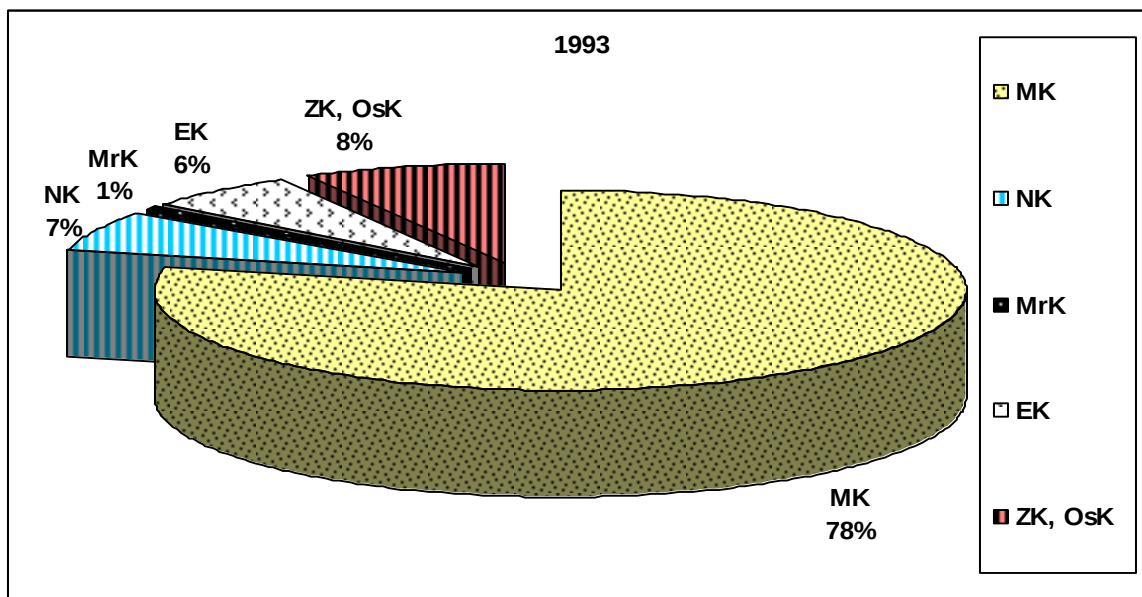
¹⁷ *Poznámka:* Dopravné nehody, ktoré sú zohľadnením výšky spôsobenej škody klasifikované ako trestné činy.

¹⁸ *Poznámka:* VEŠSK sú v rámci EK evidované trestné činy napr. skrátenie dane, krádež, ochrana meny, úplatkárstvo, sprenevera, podvod, porušovanie autorských práv.

Záver

Sledovaním štruktúry evidovanej kriminality počas rokov 1993 až 2009 sme zistili, že zohľadnením podielu jednotlivých druhov kriminality na celkovej kriminalite došlo k výrazným zmenám. Graf 6 a graf 7.

Graf 6 Prehľad štruktúry evidovanej kriminality v roku 1993

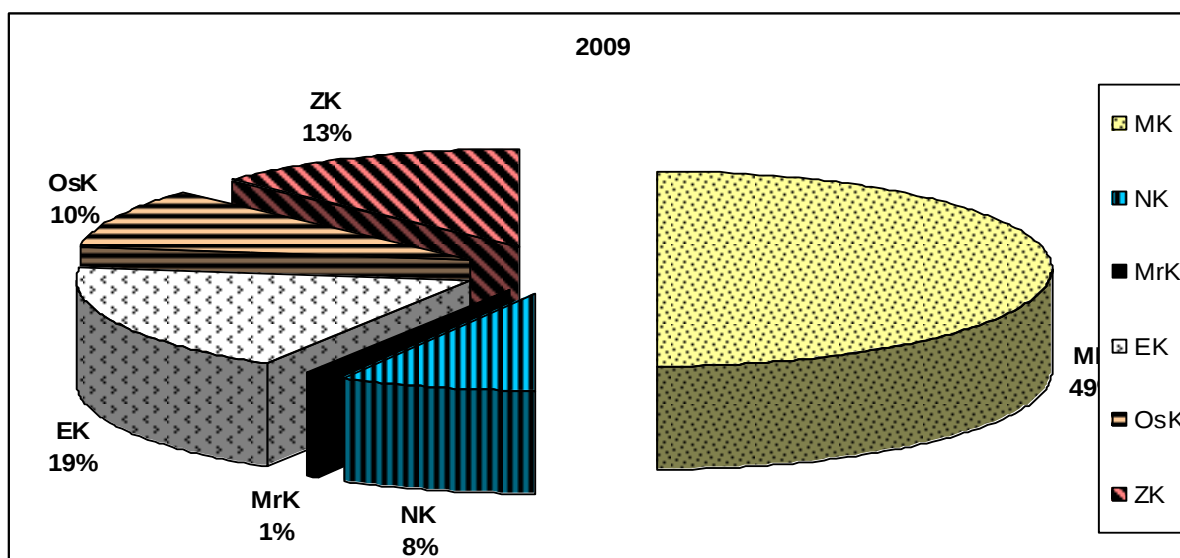

(Zdroj: Vlastné výpočty z informácií ŠÚ SR a ÚCEP Banská Bystrica)

Podstatnú zmenu evidujeme predovšetkým pri majetkovej kriminalite, ktorej podiel na celkovej kriminalite počas sledovaného obdobia klesol takmer o 30 %.

Najvýraznejšiu zmenu negatívnym smerom sme zaevidovali pri ekonomickej kriminalite, ktorej podiel na celkovej kriminalite počas sledovaného obdobia stúpol o 13 %.

Graf 7 Prehľad štruktúry evidovanej kriminality v roku 2009

(Zdroj: Vlastné výpočty z informácií ŠÚ SR a ÚCEP Banská Bystrica)

Nezanedbateľnú zmenu ďalej evidujeme pri ostatnej a zostávajúcej kriminalite, ktorých podiel v roku 1993 na celkovej evidovanej kriminalite dosiahol spolu hodnotu 8 %, no v roku 2009 sa len trestné činy evidované ako ostatná kriminalita podieľali na celkovej kriminalite 10 %. Trestné činy evidované ako zostávajúca kriminalita sa v roku 2009 na celkovej kriminalite podieľali 13 %.

Minimálnu zmenu sme zaevidovali pri násilnej kriminalite, ktorej podiel porovnaním jeho hodnôt v roku 1993 a 2009 stúpol o 1 %. Predpokladáme však, že sa podiel síce výrazne nezmenil, no zvýšila sa brutalita spáchaných násilných trestných činov.

Podiel mravnostnej kriminality na celkovej evidovanej kriminalite zostal nezmenený, dosiahol hodnotu 1 %. Podrobnejšie porovnanie zmeny štruktúry porovnaním rokov 1993 a 2009 je zobrazené v grafe 6 a grafe 7.

Literatúra

HORVÁTHOVÁ, A., ONDICOVÁ, M. 2009. Vývoj kriminality po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie. In *Zborník: Celoštátna vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou „Slovensko v Európskej únii“ konaná dňa 30. 9. 2009 na pôde Akadémie Policajného zboru v Bratislave*. Bratislava. 2009. 319 s. ISBN 978-80-8054-477-5.

KOLEKTÍV AUTOROV. 2001. *Kriminológia – osobitná časť. II. diel.* Bratislava : Akadémia PZ. 2001. 314 s. ISBN 80-8054-167-1.

KOLEKTÍV AUTOROV. 2005. *Kriminológia – osobitná časť. I. diel. 2. prepracované a rozšírené vydanie.* Bratislava : Akadémia PZ. 2005. 217 s. ISBN 80-8054-345-3.

ONDICOVÁ, M. 2007. *Vývoj kriminality v SR za obdobie rokov 1989 - 2006*, s. 68. *Stratégia prevencie kriminality v SR na roky 2007 - 2010*.

ONDICOVÁ, M. 2006. Porovnanie vývoja kriminality v Slovenskej republike so susednými krajinami za obdobie rokov 1999 - 2005. In *Zborník: Stály medzinárodný seminár „Aktuálne problémy kriminologickej prognostiky V.“* Bratislava : Akadémia PZ, 2006. 192 s. ISBN 80-8054-390-9.

Výstupy z Evidenčno-štatistického systému kriminality Policajného zboru Slovenskej republiky KSM1 100 za roky 1989 až 2009. ÚCEP Banská Bystrica

Vekové zloženie obyvateľstva SR podľa pohlavia a 5-ročných vekových skupín od roku 1989 až do roku 2009, muži a ženy spolu. Demografia a sociálne štatistiky SLOV STAT on line. Štatistický úrad SR. 2010. Dostupné na internete: [on line] [02021010] http://www.statistics.sk/pls/elisw/casovy_Rad.procDlgl

Vlastné a nepublikované grafické spracovanie štatistických informácií

Keywords: violent crime, moral crime, property crime, the remaining crime, other crime, economic crime, crime index

Summary

The article summarizes the development of overall crime and the species recorded in the Slovak Republic since "the independent Slovak Republic", which is from 1993 to the last registered year 2009. For an extensive overview of the behavior of individual types of crime and to better indicate the level of crime, information is also processed as a crime indexes of various types of crime per 100 000 inhabitants living in the Slovak Republic. In conclusion, there is an overview made by comparing the change in the pattern of crime in 1993 and 2009.

*mjr. PhDr. Magdaléna Ondicová, PhD.
Akadémia Policajného zboru v Bratislave
Katedra kriminológie
e-mail: magdalena.ondicova@minv.sk*

Recenzent: doc. PaedDr. Samuel Uhrin, CSc.